

Ekonomistit ja talouspolitiikan valmistelu

Tuulia Hakola-Uusitalo ja Artturi Björk

Professori Otto Toivanen kertoi Helsinki Graduate School of Economicsin avajaisten yhteydessä antamassaan haastattelussa Helsingin Sanomissa haluavansa tarjota poliitikkojen käyttöön tutkittua tietoa päätösten tueksi. Konkreettiset poliittiset päätökset eli hallituksen esitykset (HE), syntyvät poliitikkojen ja virkamiesten yhteis- pelillä. Päätäjille tarjottu tuki ei kanavoidu paremmiksi päätöksiksi ilman, että myös päätöksiä valmisteleva virkakunta osaa hyödyntää tutkittua tietoa. Tällä hetkellä useimmissa ministeriöissä ei ole riittävästi ekonomis- tityövoimaa, jotta hallituksen esitysten valmistelu voisi perustua ajankohtaiseen taloustieteelliseen tutkimukseen. Valtiovarainministeriön vero-osasto osoittaa, että hallituksen esitykset tulevat hyvin valmistelluiksi, kun val- mistelutyöhön on osoitettu noin yksi ekonomisti kolmea esitystä kohti. Tälle tasolle ekonomistien määrän suhteessa hallituksen esityksiin päästään ainoastaan työ- ja elinkeinoministeriössä ja valtiovarainministeriössä.

Taloustieteilijöiden roolista ja roolin kasvat- tamisesta talouspolitiikan valmistelussa keskus- teltiin Helsinki Graduate School of Economic- sin (Helsinki GSE) avajaisten yhteydessä loka- kuun lopulla. Lukuisat muutkin organisaatiot ovat luvanneet parantaa politiikan valmistelua tai vähintäänkin nostaa talouspoliittisen kes- kustelun tasoa ekonomistivoimin. Viime vuosi- na on perustettu ainakin kuntatalouden ja hal- linnon neuvottelukunnan (KUTHANEK) kun-

tatalouden vaikutusarvioinnin kehittämisryh- mä, talouspolitiikan arviointineuvosto, lainsää- dännön arviointineuvosto, tuottavuuslautakun- ta ja viimeisimpänä työ- ja elinkeinoministeriön toimesta perustetaan yritysvaikutusten arvioin- tiin oma ryhmänsä. Suomen Pankki kantaa suhteellisesti ison ekonomistikeskittymänsä voimin kortensa kekoon muuhunkin kuin ra- hapolitiikan valmisteluun. Näppituntumalla myös veikkaisimme, että Valtiontalouden tar-

VT Tuulia Hakola (tuulia.hakola-uusitalo@vm.fi) on finanssineuvos ja valtiovarainministeriön rakenneyksikön päällikkö ja Artturi Björk (artturi.bjork@vm.fi) on erityisasiantuntija valtiovarainministeriössä. Kirjoitus ei välttämättä vastaa valtio- varainministeriön kantaa.

kastusvirasto (VTV) on satsannut aiempaa enemmän ekonomisteihin kymmenen viime vuoden aikana.

Mutta miten tässä kokonaisuudessa pärjäävät valmistelijat, jotka tekevät politiikan valmistelutyötä? Erityisen mielenkiinnon kohteeksi on tässä kirjoituksessa nostettu ministeriöt, joiden perustehtävä on hoitaa lainsäädäntötyötä hallituksen tukena ja siten avustaa poliittisia päättäjiä virallisessa päätöksenteossa. Päätösten laatu ja toimeenpano riippuvat olennaiselta osin valmistelun toimivuudesta, vaikka se onkin kohtalaisen näkymätöntä ulospäin.

Politiikan valmisteluun suoraan käytetyn ekonomistityön tilan arvioimiseksi käymme ensin läpi poliittisen päätöksenteon peruskuvion – miten säädöksiin perustuva toimintaympäristömme kehittyä eli miten talouspoliittisia päätöksiä käytännössä tehdään ja missä vaiheissa ekonomistikoulutuksesta on hyötyä. Tätä seuraa kuvaileva osuus valmisteluun tarjolla olevasta ekonomistityövoiman määrästä ja jakautumisesta ministeriöiden kesken. Tällä pyritään kartoittamaan sitä, minkälaisen ekonomistityöpanoksen varassa politiikan valmistelu lepää. Sen perusteella pohditaan, mistä kiikastaa, jos ja kun taloustieteellinen tutkimus ei riittävästi välity poliittisen päätöksenteon valmisteluun.

1. (Talous)poliittisten päätösten valmistelu

Lait ja säädökset ohjaavat yhteiskunnan kehitystä, mukaan luettuna talouden kehitystä. Uusia lakeja tulee lainsäädäntöprosessista, jossa hallitus päättää, että lakiesitys annetaan, ministeriö valmistelee lakiesityksen ja eduskunta hyväksyy esityksen laiksi. Lainsäädäntöprosessin alku- ja

välivaiheet ovat niitä, joissa analyttistä (ekonomisti)työpanosta voitaisiin käyttää hyväksi nykyistä enemmän. Alkuvaihe on parhaimmillaan asioiden kartoitusta – miten järjestelmät toimivat tai eivät toimi jne. Kartoituksen tuloksena voi syntyä periaatteellinen poliittinen päätös siitä, että hallituksen toimesta asialle tehdään jotain. Samalla valitaan ministeriö, joka valmistelee lakiesityksen ja annetaan alustavia tavoitteita jatkotyölle. Alustavaa kartoitusta tekevät poliittisten toimijoiden taustaryhmät tai ministeriöiden virkamiehet. Oman mausteensa sekoi-tukseen tuovat tässä vaiheessa myös lobbausorganisaatiot, joilla on omat näkemyksensä parannusta vaativien asioiden tilasta.

Kartoitusvaihetta seuraa usein tavoitteen tähtäävien toimenpiteiden työstäminen. Valmistelua saatetaan tehdä pelkästään ministeriössä työskentelevien virkamiesten voimin tai tarkoitusta varten perustetaan erityinen työryhmä, jossa on jäseniä myös hallinnon ulkopuolelta. Poliittiselta taholta valmistelutyölle asetetaan usein paitsi tavoitteita myös rajoitteita. Tavoitteena on antaa heti alkuvaiheessa ohjausta, jotta valmistelutyötä voitaisiin keskittää siihen, mitä varsinainen päätöksentekijä pitää tärkeänä.

Joskus raamit, jotka valmistelutyölle annetaan, voivat olla hyvinkin tiukat. Tiukat raamit heijastavat lopulliseen päätökseen pääsemiseksi vaadittavia poliittisia kompromisseja. Ei myöskään ole tavatonta, että asetettavat raamit ovat ristiriitaisia. Myös tällainen tilanne heijastaa myöhemmin tapahtuvaa poliittisen yhteensovittamisen tarvetta. Valmistelun kannalta vahingollista ja tietyllä tavalla turhaa raamien tiukentumista voi tapahtua, jos poliittiset päätöksentekijät joutuvat ottamaan julkisesti kantaa johonkin valmistelun yksittäiseen osaan

ilman valmistelutyön tuloksena syntyvää kokonaiskuvaava.

Lakiesityksen valmistelun viimeisessä vaiheessa valmistelutyö kootaan hallituksen esitykseksi. Hallituksen esitys sisältää uuden lakitekstin, sekä perustelut lainmuutokselle. Hallituksen esitys on tehtävä pelkästään virkатыönä, vaikka valmistelun olisikin hoitanut työryhmä, jossa on hallinnon ulkopuolisia jäseniä. Ajan ja työpanoksen säästämiseksi valmistelutyötä tehnyt työryhmä saattaa tosin jättää ehdotuksensa hallituksen esitys -muodossa (HE). Työryhmän tai virkатыönä tehdyn esityksen eteenpäin viemisestä – muokattuna tai sellaisenaan – päättää vastuuministeri ja lopullisen hallituksen hyväksynnän esitys saatuttaa vasta valtioneuvoston istunnossa¹. Koko prosessin ajan esitystä kuljettaa eteenpäin vastuuvirkamies, jota nimitetään kyseisen hallituksen esityksen esittelijäksi. Hallituksen esitysten kirjoittamisohjeissa eli niin sanotuissa Helo-ohjeissa vaaditaan, että esitys sisältää lain vaikutusten arvioinnit.

Eduskunta käsittelee hallituksen esityksiä eri kokoonpanoissa ja pyytää usein ulkopuolisia tahoja kuultavaksi. Vaikka onkin erittäin tärkeää, että myös kansanedustajat ymmärtävät päätösten vaikutukset, suuret linjat pitäisi enemmistöhallitusten aikana yleensä olla kiinni ennen eduskuntakäsittelyä.

Hallituksen esityksiä annettiin vuosina 2015–2018 noin 250 kappaletta per vuosi. Hallituksen esitysten laajuus vaihtelee huomattavasti. Vuonna 2018 valmisteltiin esimerkiksi laaja sosiaali- ja terveysministeriön esitys

16/2018 SOTE-uudistuksesta sekä kohtalaisen suppea liikenne- ja viestintäministeriön esitys 90/2018 koti- ja matkailupalveluiden vapauttaminen taksikuljettajan ajoluvan vaatimuksesta.

Kuvaan 1 on piirretty Hallituksen esitysten jakautuminen eri ministeriöiden kesken. Osuudet on laskettu vuoden 2015 syysistuntokaudelta, vuosilta 2016 ja 2017 molemmilta istuntokaudelta ja vuoden 2018 kevätistuntokaudelta.²

Ministeriöittäin tarkasteltuna suurin hallituksen esitysten tuottaja oli valtiovarainministeriö noin 18 % osuudella (141 esitystä eli keskimäärin 24 esitystä istuntokaudessa). Verolait on vahvistettava vuosittain, mikä näkyy valtiovarainministeriön esitysten määrässä. Sosiaali- ja terveysministeriö oli selvä kakkonen hallitusten esitysten määrässä noin 16 % osuudella (124 esitystä, 21 istuntokaudessa). Seuraavina olivat työ- ja elinkeinoministeriö (13 %), liikenne- ja viestintäministeriö (10 %) sekä opetus- ja kulttuuriministeriö (9 %).

2. Ekonomistityö politiikan valmistelussa

Asian havainnollistamiseksi talouspoliittisten toimenpiteiden valmistelu voidaan siis karkeasti jakaa (i) ongelman kartoitusvaiheeseen, (ii) toimenpiteiden työstämisen vaiheeseen, (iii) hallituksen esityksen viimeistelyvaiheeseen ja (iv) eduskuntakäsittelyvaiheeseen. Tämän jälkeen tulisi vielä jälkiseuranta, josta saatetaan päätyä jälleen kohtaan yksi. Hallinnon ulkopuoliset

¹ Esitykset, joilla on taloudellisia vaikutuksia, kiertävät vielä ministereistä koostuvan raha-asiaivaliokunnan kautta, jonka tehtävänä on mm. tarkastella hallituksen esitysten kansantaloudellisia vaikutuksia.

² Hallituksen esitysten ministeriökohtaiset jakaumat saatiin valtioneuvoston kansliasta. Aineistossa oli ministeriön suunniteltujen esitysten lukumäärä korjattuna vuoden aikaisilla lisäyksillä ja poistoilla. Näillä korjauksilla laskettiin lopullinen vuoden hallituksen esitysten lukumäärä.

Kuvio 1: Vuosittaisten hallituksen esitysten osuus ministeriöittäin- keskiarvo istuntokausittain

Lähde: Valtioneuvoston kanslia.

ekonomistit tuottavat todennäköisesti eniten informaatiota vaiheessa (i), jonkin verran vaiheessa (ii), harvoin vaiheessa (iii) ja käyvät kuultavina vaiheessa (iv).

Taloustieteelliset tutkimukset tai muut selvitykset tuottavat parhaimmillaan informaatiota kategoriaan (i) eli ongelmien kartoitusvaiheeseen. Tutkimukset tai selvitykset pyrkivät usein kertomaan, millainen on asioiden tila, miten jokin asia toimii tai ei toimi, mikä vaikuttaa mihinkin, missä määrin jne. On luonnollisesti tärkeä tietää, millaisia ja minkä suuruisia ongelmia lähdetään ratkaisemaan.

Eri alojen asiantuntijat hallinnon sisältä ja ulkopuolelta nostavat esille suuria ja pieniä korjausta vaativia epäkohtia. Osa näistä nostoista on paremmin perusteltuja kuin toiset. Yleensä korjausta vaativaa epäkohtaa on tar-

kasteltu vain rajatusta näkökulmasta – harvoin on mietitty valmiiksi kustannuksia tai yleisemmin vaikuttavuutta saati tarjotun korjausvaihtoehdon negatiivisia puolia. Käsitukset voivat yhtä hyvin myös perustua “mutuun”, joka joskus osuu oikeaan ja toisinaan ei.

Yhteistä kartoitettaville tutkimuksille ja selvityksille (ja väitteille) kuitenkin on se, että lähes aina ollaan vielä kaukana siitä, mitä lakia ja miten paljon sitä muuttamalla päästäisiin poliittisen päättäjän haluamaan lopputulemaan. Samaten tässä vaiheessa ollaan vielä kaukana siitä, paljonko kyseinen muutos maksaisi/tuottaisi sillä tarkkuustasolla ja ajoituksella, mitä esimerkiksi kehys- ja budjettiprosessissa vaaditaan. Taustatutkimuksissa ei myöskään tarvitse sovittaa yhteen useita kenties ristiriitaisia poliittisia tavoitteita, joita väistä-

mättä erilaisiin muutoksiin liittyy. Eikä taustatutkimuksissa tarvitse välittää siitä, että raha on niukka voimavara, josta kilpailevat hyvin erilaisten ongelmien ratkaisut.

Toimenpiteiden työstövaiheessa pitäisi viimeistään miettiä vaihtoehtoisia ongelman ratkaisukeinoja tarkempine kustannuksineen ja taloudellisine vaikutuksineen. Jos ongelma taipuu numeroihin, vaikutukset pitäisi laskea vähintään tässä vaiheessa. Kustannuksista tarvitaan budjettiin joka tapauksessa jokin arvio, voidaan se luotettavasti laskea tai ei.

Järkeviin laskelmiin tarvitaan tietysti myös aineistoa. Suhteellisen hyödyllinen peruskaava vaikutusanalyysiin on seuraava: kerrotaan joukko, johon muutos vaikuttaa, keskimääräisen muutoksen suuruudella ja arviolla keskimääräisestä reaktion suuruudesta. Joukon suuruutta haarukoidaan usein tilastoista – oli kohdejoukko yksilöitä, kuntia, yrityksiä tai jotain muuta. Muutoksen suuruus pitäisi pystyä identifioimaan itse toimenpidevaihtoehdoista. Viimeinen palikka eli keskimääräisen reaktion suuruus hyötty parhaimmillaan tutkimuksista, jos sellaisia on käytettävissä. Joskus on, mutta hyvin monissa kysymyksissä ei ole.

Jos toimenpiteiden työstövaihe on hyvin tehty, hallituksen esityksen viimeistelyvaiheen pitäisi seurata automaattisesti edellistä vaihetta. Kyse olisi tällöin vain jonkin toimenpidevaihtoehdon edelleen työstämisestä ja tarkentamisesta vastuuministerin ja valtioneuvoston toiveen mukaiseksi. Koko prosessin aikana laskelmia saatetaan joutua tekemään useita kymmeniä – joskus laskelmamäärä voi hyvinkin puhkaista kolminumeroisuuden rajan. Eri variaatioiden toistoja pitäisi toki tehdä jo valmisteluvaiheen alussa, jotta ymmärretään, millaiset muutokset ovat isoja ja millaiset pieniä. Tällaisia toistoja tekisivät luontevasti ekono-

mistit tai muut numeroiden(kin) kanssa työskentelevät. Siksi on hyödyllistä tarkastella seuraavaksi ministeriöiden palveluksessa olevaa ekonomistiresurssia.

3. Ekonomistit ministeriöissä

Tämän osion laskelmia varten saatiin anonymisoitu aineisto ministeriöiden palveluksessa olevista ekonomisteista Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta (Palkeet). Aineisto on poikkileikkaustilanne toukokuulta 2017. Aineistosta pyrittiin poistamaan tutkitopällekkäisyydet ja virkavapaalla olevat virkamiehet.

Ministeriöissä työskenteli noin sata kauppa-, valtio- ja yhteiskuntatieteen tutkinnon suorittanutta, joiden pääaine oli ollut taloustiede. Tiukalla määrityksellä, jossa mukaan otettiin vain sellaiset henkilöt, joiden nimikkeessä oli taloustiede, päädyttiin Palkeiden koulutustiedoilla lukuun 70.

Noin 40 prosenttia taloustieteen tutkinnon saaneista työskenteli valtiovarainministeriössä (30 virkamiestä 70:stä). Seuraavaksi eniten taloustieteellisen tutkinnon suorittaneita oli ulkoministeriössä (13), työ- ja elinkeinoministeriössä (12) sekä sosiaali- ja terveysministeriössä (7). Muissa ministeriöissä oli toukokuussa 2017 yksittäisiä ekonomistitaustaisia virkamiehiä.

Valtiovarainministeriön suuri osuus ekonomisteista selittyy sillä, että valtioneuvoston asetuksen mukaan valtiovarainministeriö vastaa talouspolitiikan valmistelusta. Talouspolitiikan valmistelu valtionhallinnossa on kuitenkin perinteisesti ymmärretty budjetti- ja kehysvalmisteluiksi niihin liittyvine makro- ja julkisen talouden ennusteineen. Ekonomisteja löytää valtiovarainministeriössä paitsi ennustehtävistä

myös talousarvioesitykseen liittyvistä töistä, joissa ei ole tarkoituksena itse tehdä kustannustai vaikutusarvioita, vaan lähinnä tarkastella muiden ministeriöiden tekemiä arvioita.

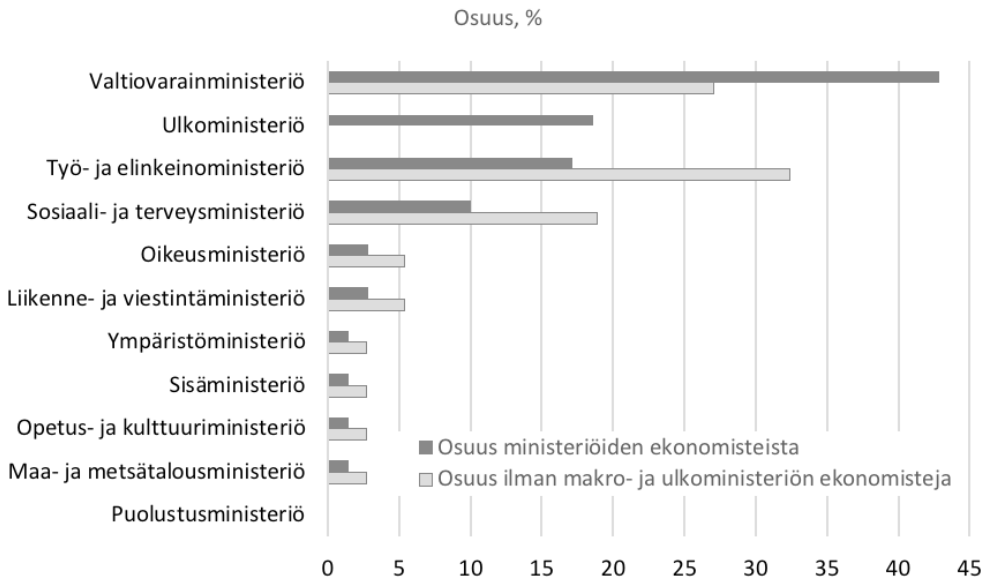
Kun ollaan kiinnostuneita siitä, millä voimin Hallitusten esitysten vaikutuksia arvioidaan, valtiovarainministeriön tapauksessa ekonomistivahvuudesta on mielekästä poistaa ne ekonomistit, jotka eivät tee vaikutusarvioita. Tämä käsittää ennusteen parissa työskentelevät sekä talousarvioesitystä käytännössä valmistelevat. Valtiovarainministeriössä tämä on noin kolmasosa ministeriön ekonomisteista. Lisäksi on oletettu, että ulkoministeriön ekonomistit ovat yleisemmissä tehtävissä, eivätkä siten juu-

ri osallistu taloudellisten vaikutusten ja kustannusten arviointeihin. Todennäköisesti samantyyppisiä korjauksia pitäisi tehdä myös muiden ministeriöiden kohdalla, mutta tätä ei voitu tehdä kyseisen tiedon puutteessa.

Ministeriökohtaiset taloustieteen koulutuksen saaneiden osuudet ministeriöittäin on esitetty kuviossa 2.

Korjausten jälkeen valtionhallinnossa työskenteli Palkeiden aineiston mukaan 37 ekonomistia, joiden työpanos voisi olla käytettävissä vaikutusarvioiden tekemiseen. Arvioitavien hallituksen esitysten keskiarvo on 44 esitystä istuntokaudessa. Eli vuodessa jokaista ekonomistia kohden tulisi noin kaksi ja puoli hallituk-

Kuvio 2. Taloustieteellisen koulutuksen saaneiden jakauma eri ministeriöissä - poistettu makro- ja yleisekonomistitehtävissä olevat

Lähde: Palkeet.

sen esitystä, johon pitäisi tehdä vaikutus- ja kustannusarvioita.

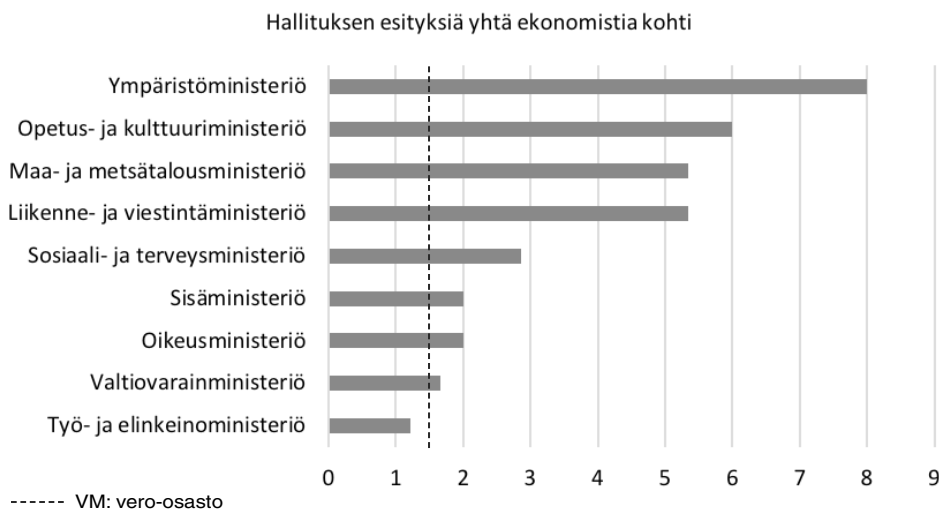
Ekonomistit eivät kuitenkaan ole sijoittuneet ministeriöihin samassa suhteessa kuin arvioitavat esitykset. Kuviossa 3 kunkin ministeriön arvioitavien Hallituksen esitysten vuosittainen keskiarvo on jaettu ministeriön ekonomistien lukumäärällä.

Alimmillaan ekonomistien resursointi hallituksen esityksiin nähden oli puolustusministeriössä, jossa oli keskimäärin 1,5 arvioitavaa hallituksen esitystä vuosittain eikä yhtään ekonomistia. Ympäristöministeriössä tehtiin keskimäärin 8 hallituksen esitystä vuosittain jokaista ekonomistia kohti. Opetus- ja kulttuuri-

ministeriössä hallituksen esitysten lukumäärä per ekonomisti oli 6, liikenne- ja viestintäministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä 5 sekä sosiaali- ja terveysministeriössä 3. Vähiten esityksiä yhtä ekonomistia kohti antoi työ- ja elinkeinoministeriö (1) ja valtiovarainministeriö (1,5). Molemmissa ekonomistien määrä oli suhteellisen korkea muuhun valtionhallintoon verrattuna.

Valtiovarainministeriön vero-osasto suorittaa nykyisin suhteellisen hyvin hallituksen esitysten taloudellisten vaikutusten arvioinnista. Vuosina 2016, 2017 ja keväällä 2018 vero-osasto teki yhteensä 51 hallituksen esitystä eli keskimäärin 20 esitystä vuodessa. Vero-osas-

Kuvio 3. Arvioitavien esitysten vuosittainen keskiarvo jaettuna ekonomistien määrällä.

Musta katkoviiva on esitysten määrä ekonomistia kohden valtiovarainministeriön vero-osastolla.

tolla oli toukokuussa töissä seitsemän ekonomistia eli hallituksen esityksiä oli noin kolme ekonomistia kohden.

Jos haluttaisiin saavuttaa valtiovarainministeriön vero-osaston taso ekonomistien määrässä suhteessa hallituksen esitysten määrään, kokonaisuutena valtionhallintoon pitäisi palkata 23 ekonomistia lisää arviointityöhön. Ainoastaan työ- ja elinkeinoministeriössä oli toukokuussa 2017 tähän tavoitteeseen nähden enemmän ekonomistityövoimaa. Valtiovarainministeriö kokonaisuutena ylittää lähes samaan.

4. Laskennan ulkoistaminen

Omien henkilöstöresurssien puutteessa yksi vaihtoehto ministeriöissä on ollut vaikutusten arviointien ulkoistaminen. Tässä on kuitenkin muutamia kompastuskiviä.

Ensimmäinen kompastuskivi löytyy yllä mainitusta ministeriöresursoinnista. Vaikka vaikutusarviointiosaamista olisi olemassa ja saatavilla, sitä on lain valmistelussa vastuussa olevassa ministeriöissä osattava hakea ja hyödyntää. Esittelijän on joko itse löydettävä tarpeelliset selvitykset ja muokattava niitä tarvittavaan muotoon tai hänen täytyy tuntea ja tehdä läheisesti töitä sellaisen henkilön kanssa, joka hänen puolestaan tämän voi tehdä.

Toinen varjopuoli on aika. Useat instituutiot operoivat yleensä huomattavasti pidemmällä aikajänteellä, mitä tyypilliseen kustannus/vaikutusten arviointi -hankkeeseen on tarjolla. Itse ulkoistamiseen käytetty aika luonnollisesti lisää arvioinnin aikapaineita.

Tutkimuslaitoksia mietittäessä kolmas varjopuoli liittyy tutkimuslaitosten ja ministeriöiden luontaiseen työnjakoon.

Tutkimus tuottaa parhaimmillaan “parametreja”, joita vaikutuslaskennassa hyödynnetään. Tilastoihin perustuva tutkimus hyödyntää menneisyyden muutoksia ja etsii niistä säännöllisyyksiä, joiden perusteella asioiden keskinäisistä riippuvuussuhteista voitaisiin vetää johtopäätöksiä. Vaikutusarviointilaskenta on ikään kuin jatke näille tutkimuksista tehdyille johtopäätöksille. Ideaalitapauksessa lainsäädäntöhankkeessa toteutettaisiin koko ketju, mutta käytännössä tämä on yleensä mahdotonta erilaisten aikataulujen vuoksi. Tilastoihin perustuvan tutkimuksen aikajänne voi hyvinkin olla vuoden mittainen ja sen jälkeen vasta tiedetään, vaikuttiko joku jo tehty muutos kiinnostuksen kohteena olevaan asiaan ja kuinka suuri kyseinen vaikutus oli. Vaikutusarvioinnissa puolestaan laskeetaan useita vaihtoehtoja sille, miten uudet muutokset vaikuttaisivat.

Tutkimuslaitosuudistuksessa luotiin lyhytjänteisiin selvitystarpeisiin rahoitusinstrumentti, jota hyödynnetään valtioneuvoston kanslian vetovastuulla. Rahoitusinstrumentin nimeksi on muotoutunut tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoiminta (TEAS). TEAS-rahoja käytetään varsin kirjavasti vaikutusten arvioinnin taustalla, käytännössä kuitenkin vielä perin vähän. Yleensä lainsäädäntöaikataulu ei salli pitkäkököjä rahan hakemisen prosesseja, joten TEAS-prosessin reaktionopeus ei ainakaan vielä riitä tähän tarpeeseen. TEAS prosessi ei nykyisellään myöskään ole riittävän ennakoitavissa selvitysrahan saannin suhteen.

Ulkoistuksella on siten perin vaikea paikka puutteita ministeriöiden omassa arviointitoiminnassa.

5. Loppupäätelmät

Näyttöön perustuva talouspolitiikan valmistelu on periaatteessa suosittua. Lainsäädännön peruskäytäntöjä ja järkeviä valmisteluun osallistumiskohtia tunnetaan kuitenkin aika vähän. Ekonomistityöpanoksen tehokas käyttö talouspolitiikan valmistelussa lienee vasta muotoutumassa nyt, kun empiirinen aineistotyö mahdollistaisi aiempaa numeerisemman vaikutusten arvioinnin. Ministeriöiden kehittäminen empiirisessä arviointityössä liikkuu jälkijunassa tutkimuslaitoksiin ja kenties yliopistoihin nähden.

Helppoa ratkaisua tässä kirjoituksessa esiin nostettuun ministeriöiden ekonomistivajeeseen ei kuitenkaan ole. Valmiiksi vaikutusarviointilaskelmia osaavia tekijöitä ei markkinoilla vielä ole pilvin pimein. Helsinki GSE pystynee sopivasti suuntautuessaan auttamaan kyseisessä markkinaongelmassa. Mutta sitten on vielä se ministeriöiden ekonomistivajetta kuuluisampi kaima eli kestävyysvaje. Iso hallinnon laajentaminen suoraan tai ulkoistamalla on vastoin kestävyysvajeen pienentämistavoitteita. □